

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน : กรณีศึกษาชุมชนตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญหรือผู้รู้ของชุมชน (Key Informants) โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยตัวอย่างที่จะสัมภาษณ์ครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่

- 1) ฝ่ายบริหาร ฝ่ายสมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาล จำนวน 3 คน
- 2) เจ้าของตลาด จำนวน 3 คน
- 3) ผู้ค้าขายในชุมชนตลาดเก่าห้อง จำนวน 10 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับ คือ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี 2) ข้อมูลทั่วไปของชุมชนตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี 3) ข้อมูลทั่วไปของชาวไทยพวน 4) แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย สร้างเครื่องมือในการวิจัยเบื้องต้นนำเสนอเครื่องมือในการวิจัยกับอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข ตลอดจนความเหมาะสมของภาษาและการใช้ถ้อยคำ ซึ่งได้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

3.2.1 แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก โดยสัมภาษณ์ผู้ประกอบการหรือผู้ที่มีอาชีพเกี่ยวข้องกับกิจกรรม อันเกี่ยวข้องกับสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลตามภาพการณ์จริงของผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ในสิ่งดึงดูดใจทางการ

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการนำเชื่อมโยงชุมชนกับการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สำหรับประเด็นคำถามหลักๆ ในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ด้านข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ หรือผู้รู้ของชุมชน และวิถีการดำรงชีวิตของชาวไทยพวน ชุมชนตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

2) ด้านสภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน สภาพการณ์และสถานการณ์ในปัจจุบัน สิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาและอุปสรรคของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทักษะของชุมชนที่มีต่อภาครัฐและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน ชุมชนตลาดเก่าห้อง

โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 ใช้สัมภาษณ์ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายสมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาล และเจ้าของตลาดเก่าห้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลสภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวนของชุมชนตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ส่วนที่ 3 ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน ชุมชนตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

2) แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 ใช้สัมภาษณ์สำหรับผู้ค้าขายในตลาด โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อคิดเห็นด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน ชุมชนตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน ชุมชนตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

3.2.2 การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นวิธีการเสริมในการเก็บข้อมูล โดยการสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษามีการทำกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาย่านการค้าตลาดเก่าห้องร่วมกัน ในระหว่างเดือนมีนาคม ปี 2556 เป็นเวลา 1 เดือน จนผู้ถูกวิจัยยอมรับว่าผู้สังเกตมีสถานภาพบทบาทเช่นเดียวกับตน ผู้สังเกตจะต้องปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มคนที่ศึกษา โดยอาจเข้าไปฝังตัวอยู่ในเหตุการณ์ เข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชนกลุ่มไทยพวนเป็นเวลานาน จนคนในชุมชนรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่มีนักวิจัยอาศัยอยู่

การสังเกตครั้งนี้ในระหว่างเดือนมีนาคม ปี 2556 ผู้วิจัยได้เข้าร่วมในการสังเกตและลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่เป็น วัฒนธรรม ประเพณีของชาวไทยพวน โดยตรงเป็น พร้อมทั้งได้ข้อมูลจากผู้รู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มไทยพวน ชุมชนตลาดเก้าห้องอย่างละเอียด เนื่องจากผู้รู้เป็นบุคคลในพื้นที่ และได้ลงมือปฏิบัติในการจัดการการท่องเที่ยวจริง

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน : กรณีศึกษาชุมชนตลาดเก้าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้จัดขั้นตอนการทำงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องของกลุ่มไทยพวน ได้แก่ หนังสือ ตำราเอกสารต่างๆ รายงาน การศึกษาวิจัย รายงานและเอกสารของส่วนราชการต่างๆ หนังสือพิมพ์ ตลอดจนบทความที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา แล้วจึงรวบรวมสรุปเนื้อหา และประเด็นที่สำคัญเพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ทั้งนี้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปโดยความถูกต้อง แม่นยำ และเชื่อถือได้

ขั้นตอนที่ 2 การสังเกตและสำรวจพื้นที่ศึกษา เป็นการเก็บข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวนในชุมชนตลาดเก้าห้อง เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว และสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ศึกษาทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสนทนา การสังเกต สอบถาม และจดบันทึกข้อมูล เนื่องจากผู้ศึกษาต้องการข้อมูลแบบเจาะลึก

ขั้นตอนที่ 3 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อเก็บข้อมูลในด้านต่างๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยที่ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นไว้ก่อน

ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องเตรียมและซักซ้อมการสัมภาษณ์และประเด็นสำคัญต่างๆเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรักษาเวลาได้ดี ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายล่วงหน้า ในการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์จะใช้เครื่องมือบันทึกเสียงและจดบันทึก เพื่อช่วยให้ผู้ศึกษาใช้สำหรับการเก็บข้อมูล เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนและเพื่อทบทวนความเข้าใจในระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมมาช่วยเสริมการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ด้วย

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยเข้าไปในพื้นที่ศึกษา เพื่อตรวจสอบข้อมูลและความถูกต้องของข้อมูล ที่ได้รวบรวมมาในแต่ละครั้ง อีกทั้งเก็บข้อมูลในส่วนที่ตกค้างและไม่ครบตามประเด็นที่ผู้วิจัยได้ กำหนดไว้ รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปรายงานการวิจัย

3.4 การตรวจสอบข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน : กรณีศึกษาชุมชนตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบ ข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลักษณะของข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

3.4.1 การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลบุคคลที่ต่างกัน คือ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลที่ได้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งในรูปแบบของการจดบันทึกและการถอดข้อมูลจากการบันทึกเสียงมา จำแนกออกตามประเด็นคำถาม พร้อมกับการทำการพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยอาศัย วัตถุประสงค์ของการวิจัยและกรอบแนวคิดเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาตรวจสอบประเด็นที่ สัมภาษณ์จากบุคคลฝ่ายต่างๆ เพื่อดูว่าข้อมูลมีความสอดคล้องกันหรือไม่

3.4.2 การตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่าหนึ่งวิธี กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นวิธีการหลัก ส่วนการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการ เสริม โดยได้ตรวจสอบถึงความสอดคล้องกันระหว่างข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสอง วิธี นอกจากนี้ ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ หรือผู้รู้ของชุมชน (Key Informants) ที่ เป็นกันเองกับบุคคลในชุมชน ผู้วิจัยได้พยายามตั้งประเด็นคำถามย้อนกลับ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลช่วย คิดวิเคราะห์ และเสนอมุมมองที่แท้จริงของตน ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ ถือเป็น การตรวจสอบความ ถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลในขั้นต้น

3.4.3 การตรวจสอบข้อมูลกับเจ้าของข้อมูล ผู้วิจัยนำผลสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลไปให้ ผู้รู้ของชุมชนช่วยอ่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง รวมถึงให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมก่อนนำ ผลการวิจัยไปเผยแพร่ ทั้งนี้เพื่อยืนยันได้ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นมีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ อีกทั้ง ผู้วิจัยยังนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบกับแหล่งข้อมูลอื่นๆ รวมทั้งทำการปรึกษาหารือกับอาจารย์ ที่ปริกษาสารนิพนธ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นอีกขั้นหนึ่งของการตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้ ข้อสรุปและแนวทางที่ชัดเจนขึ้น

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน ชุมชน ตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัย

จึงนำข้อมูลที่เก็บได้มาวิเคราะห์พรรณนา โดยอาศัยมุมมองผู้รู้ของชุมชน และใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นวิธีการที่สำคัญ โดยผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนแรก ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลนำข้อมูลที่ได้โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญหรือผู้รู้ของชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้จัดระเบียบข้อมูลที่เก็บได้ โดยการถอดข้อมูลออกมาจากการบันทึกเสียง การเขียนบันทึก และจัดเป็นหมวดหมู่โดยใช้ค่าความถี่ ในการอธิบายวิเคราะห์เชิงพรรณนา นอกจากนี้ ยังนำสิ่งที่ได้จากการสังเกตมาเขียนสรุปเรียงเรียง รวมถึงเขียนสรุปอธิบายภาพถ่ายที่บันทึกในขณะที่สังเกต

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อมูล หลังจากจัดข้อมูลให้เป็นระเบียบเรียบร้อยแล้ว แสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยให้รหัสของผู้ให้ข้อมูล โดยแสดงในรูปแบบข้อมูลเชิงพรรณนาที่เป็นข้อมูลในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันมารวมกัน เพื่อที่จะนำไปใช้วิเคราะห์หาข้อสรุปต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา และหาข้อสรุปเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และลักษณะสภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา สุดท้าย ได้นำข้อสรุปมาวิเคราะห์เพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยพวน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป